

Programma Kennisdag Collecties & Connecties

Bij de registratiebalie kunt u kiezen voor verschillende deelsessies in vijf rondes. Hieronder leest u het volledige programma.

KINDERDIJKZAAL

1. Een kijkje in het werk van het Rijkserfgoedlaboratorium (10:30-11:15)

Onderzoekers Inez van der Werf en Bart Ankersmit presenteren de diensten van het Rijkserfgoedlaboratorium voor het museale veld. In deze deelsessie belichten zij hoe het onderzoek in de loop der tijd is geëvalueerd en gaan zij in op welke typen aanvragen bij het lab vandaag de dag ingediend kunnen worden en welke doeleinden onderzoek kan dienen. Aan de hand van heldere voorbeelden uit de praktijk bieden zij inzicht in de bijdrage van onderzoek aan instandhouding van erfgoed. Afrondend volgt een praktische toelichting op het indienen van een aanvraag.

Inez van der Werf (RCE) en Bart Ankersmit (RCE)

2. Pilot Herkomstonderzoek objecten uit de Rijkscollectie RCE met koloniale context en onderzoek PPROCE (11:30-12:15)

De RCE en het NIOD deden onderzoek naar de herkomst van een aantal objecten uit een mogelijk koloniale context. Wat komt erbij kijken, wat betekent zo'n onderzoek voor een museum of instelling?

Hanna Pennock (RCE), Sophie Olie (ZieSO), Yolanda Ezendam (RCE) en Klaas Stutje (NIOD)

3 + 4 FARO: Frisse blik, nieuwe stem (13:15-14:30)

De nieuwe generatie museumprofessionals heeft het voor het zeggen in deze workshop. Hoe ervaren zij Faro nu in hun werkpraktijk? Wat waren hun verwachtingen en wat is de realiteit? Als zij morgen directeur zijn van een museum naar keuze, wat zouden zij dan doen om het Faro-gedachtegoed handen en voeten te geven? En hoe zouden zij knelpunten oplossen die huidige directeuren ervaren? Zijn zaken als co-creatie, partnerschap met gemeenschappen in de samenleving, participatief waarderen, meerstemmigheid, het leveren van een bijdrage aan maatschappelijke vraagstukken e.d., al gemeengoed, of is er nog een weg te gaan? Kan en wil de nieuwe generatie er in de praktijk mee aan de slag? Als directeur Faro kun je aan vele knoppen draaien: organisatorisch, personele samenstelling, financieel, de eigen bedrijfscultuur, programmatisch, bestuurlijk, beleidsmatig, samenwerkingsafspraken met andere organisaties, etc. Waar liggen nog kansen, wat staat er nog in de weg? Het gesprek biedt een inkijkje in de vraag: Waar moeten we het met elkaar nog over hebben voordat Nederland het Verdrag van Faro tekent? Deze deelsessie beslaat twee rondes.

Justin van den Berg (cultureel programmamaker) met panel bestaande uit Guinevere Ras (meerstemmigheid.nl), Roosje Vreman (Emotienetwerken), Setareh Noorani (HNI/Museumtalent 2021) en Bram Donders (Museum Boijmans van Beuningen)

5. De restitutieprocedure cultuuroederen WO II uitgelegd (15:15-16:00)

De Nederlandse Staat zet zich in voor de teruggave van cultuuroederen die voor of tijdens het naziregime onvrijwillig verloren zijn. Hoe werkt dat in de praktijk? In deze sessie maak je kennis met de uitvoerende organisaties en krijg je een inkijkje in de procedures bij verzoeken tot restitutie. De sessie is met name interessant voor collectiebeheerders en -eigenaren, zoals musea, erfgoedinstellingen of provinciale en gemeentelijke overheden. Na afloop is er gelegenheid tot het stellen van vragen.

Iris Looman (RCE), Else van Sterkenburg (Restitutiecommissie), Ellen Grabowsky (NIOD)

STELLING VAN AMSTERDAMZAAL

1. Sporen van slavernij en koloniaal verleden in de collectieregistratie (10:30-11:15)

Hoe ga je op zoek naar sporen van slavernij en het koloniale verleden in een collectie? Welke stappen zijn nodig en wat zijn de valkuilen? De RCE publiceerde de handreiking om een begin te maken met zo'n onderzoek en op een andere manier naar de eigen collectie te kijken, er nieuwe betekenislagen aan toe te voegen en er andere verhalen aan te verbinden.

Guinevere Ras (meerstemmigheid.nl), Else Gootjes (Erfgoed Gelderland) en Hanna Pennock (RCE)

2. Peer-to-peer aan de slag met co-waarderen (11:30-12:15)

Als het publiek een stem krijgt in het selecteren, waarderen en presenteren van roerend erfgoed, hoe krijgt dat vorm? Dit voorjaar zijn twee werkgroepen co-waarderen aan de slag gegaan met onderzoek naar de ervaringen van partners en participanten van co-waarderingstrajecten en het verzamelen van tops en flops aan de hand van FAQ's uit het veld. De opgedane kennis wordt gedeeld in een interactieve praktijkgerichte workshop. Breng je vragen mee en leden van de twee co-waarderen werkgroepen zetten zich in als consultants om je een stap verder te brengen!

Lorna Cruickshanks (RCE) en Geertje Huisman (RCE)

3. Musea en Kunst in de Openbare Ruimte (13:15-14:00)

Wat hebben musea en kunst in de openbare ruimte (KOR) met elkaar te maken? Kunnen eigenaren/beheerders van KOR leren van musea en andersom? Denk aan het ontwikkelen van een collectieplan en het (kunst)historisch waar- deren van kunstwerken. Of aan het contact leggen met nieuwe doelgroepen en lokale/regionale gemeenschappen en zo het museum meer verbinden met de directe omgeving? Aan de hand van enkele korte presentaties gaan we hierover met de groep en ervaringsdeskundigen in gesprek.

Petra Robben (Stadsmuseum Tilburg), Bas Fontein (Museum voor Kunst in de Openbare Ruimte), Linda Dekkers (Dordrechts Museum), Simone Vermaat (RCE) en Geertje Huisman (RCE)

4. Herzien van de collectiebeheerovereenkomst (14:15-15:00)

Is jouw museum verzelfstandigd? Of zijn er verzelfstandigde musea in jouw gemeente? Dan liggen de collectiebeheers- overeenkomsten aan de basis van jullie verstandhouding. De Gemeente Amsterdam heeft de collectiebeheersover- eenkomst met 'haar' musea herzien. Wat is er gedaan en hoe is dit proces verlopen? Anna Bülow (Stedelijk Museum Amsterdam), Judith van Gent (Amsterdam Museum) en Riemke thoe Schwartzberg-Manger Cats (namens Gemeente Amsterdam) vertellen over het doorvoeren van de wijzigingen die in de praktijk en als gevolg van de invoering van de Erfgoedwet, het Cultuurconvenant 2017-2020/2021-2024 en de Code Bruikleenverkeer 2017 zich hebben voorgedaan, sinds de verzelfstandiging van de musea.

Anna Bülow (Stedelijk Museum Amsterdam), Judith van Gent (Amsterdam Museum) en Riemke thoe Schwartzberg-Manger Cats (namens Gemeente Amsterdam)

5. Plaatsgebonden kunstwerken in museale context, wat betekent dat? (15:15-16:00)

Veel kunstinstallaties worden gemaakt voor een specifieke plaats en tijd. Maar wat zijn de gevolgen als de levensduur ervan wordt verlengd omdat ze in museale collecties zijn opgenomen? Hoe kunnen musea deze kunstwerken een zinvolle toekomst geven, ook als ze in een andere context worden getoond? In deze workshop wordt gedeeld hoe inzichten uit de sociale geografie en theaterwetenschappen kunnen helpen om installaties opnieuw tot leven te wekken. Deelnemers worden uitgenodigd om zelf een plaats- gebonden kunstwerk tijdens de discussie in te brengen.

Tatja Scholte (RCE)

DRENTSE AA-ZAAL

1. De LAMO herzien: wat verandert er? (10:30-11:15)

Op het gebied van afstoten is er een aantal wijzigingen van de Leidraad voor het Afstoten Museale van Objecten (LAMO) in zicht. Het afgelopen halfjaar is op initiatief van de Museumvereniging een werkgroep aan de slag gegaan om met concrete voorstellen te komen over hoe de LAMO beter kan aansluiten bij de dagelijkse museale praktijk. Neem een kijkje in hun denkproces, laat je bijpraten over de update, ga in gesprek met je collega's en stel jouw vragen!

Jo'anne van Ooijen, Bente Bergmans (Museumvereniging) en Cindy Zalm (Museum voor Wereldculturen)

2. Project Fotografie (Collectiekennis 2.0.) (11:30-12:15)

Fotografie is niet weg te denken uit collecties voor heden- daagse en moderne kunst. Veel musea hebben behoefte aan kennis rondom conservering van zowel analoge als digitale fotografie. Zestien museale collecties, Universiteit van Amsterdam (UvA), Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE) en Stichting Behoud Moderne Kunst (SBMK) werken in het Project Fotografie (Collectiekennis 2.0.) samen aan toegepast onderzoek voor deze groep kunstwerken. Doel is een methode te ontwikkelen, waarmee beheerders en restauratoren zelf een groot deel van fotocollecties kunnen identificeren, monitoren en de benodigde conserverings- maatregelen treffen. In deze workshop gaan deelnemers praktisch aan de slag met foto-identificatie waarbij diverse vraagstukken aan de orde komen.

Paulien 't Hoen (SBMK), Ariëne Boelens (ontwerper), Kayleigh van der Gulik (SBMK) en Magdalena Pilko (SBMK)

3. Meer zichtbaar en beter vindbaar met CollectieNederland.nl (13:15-14:00)

CollectieNederland.nl ontwikkelt zich als platform waarin alle Nederlandse (museale) collecties / objecten te vinden zijn. Vanuit het platform kan doorgeschakeld worden naar de aangesloten instellingen. Het biedt voor organisaties ook de mogelijkheid om samen te werken aan thematische websites. Het platform, onderdeel van de Erfgoedwet, gaat na een recente evaluatie een nieuwe fase in. Tijdens deze sessie wordt u bijgepraat over de richting waarin het platform zich zal ontwikkelen en wat CollectieNederland.nl voor organisaties kan betekenen.

Frank Bergevoet (RCE) en Dirk Houtgraaf (RCE)

4. Ethische Code voor Musea: de laatste adviezen toegelicht (14:15-15:00)

De Ethische Code voor Musea, een vrije vertaling van de ICOM Code of Ethics for Museums, is de basis voor de beroepsethiek in de museale sector. De code biedt gereguleerde musea een instrument voor professionele zelfregulering op het gebied van o.a. collectiebeheer. Evelien Campfens, lid van de Ethische Codecommissie, jurist en gespecialiseerd in Internationaal cultuur- en erfgoedrecht, neemt je graag mee in het onderwerp betwist erfgoed en herkomstonderzoek. Jo'anne van Ooijen, secretaris van de Ethische Codecommissie, zal twee adviezen over afstoting toelichten.

Evelien Campfens (Ethische Codecommissie) en Jo'anne van Ooijen (Ethische Codecommissie)

5. Digitale transformatie – Stappen zetten met behulp van het DEN Focusmodel (15:15-16:00)

Digitale transformatie heeft gevolgen voor de manier waarop culturele organisaties nieuwe producties en diensten ontwikkelen en in de markt zetten, collecties opbouwen, het publiek bereiken, het artistieke maakproces doorlopen en ook op hun bedrijfsvoering. Digitalisering kan bijdragen aan de effectiviteit en maatschappelijke relevantie van culturele instellingen. Dit vraagt dan wel om een digitale strategie waarbij je verschillende aspecten van de organisatie meeneemt én nadenkt over de impact die je voor ogen hebt en de waarden waar je voor staat. Om deze geïntegreerde aanpak voor culturele instellingen en individuele makers inzichtelijk te maken heeft DEN het Focusmodel ontwikkeld. Het DEN Focusmodel wordt onder andere gebruikt in adviestrajecten en is nu ook beschikbaar als self-assessment tool, waarmee organisaties hun eigen digitale activiteiten, -strategie en -maturiteit in kaart kunnen brengen. In deze presentatie gaat Marcus Cohen, senior adviseur DEN, in op uitdagingen van een digitale transformatie en ligt hij het DEN Focusmodel toe.

Marcus Cohen (DEN)

BIBLIOTHEEK

1 + 2. Workshop: hoe doe je herkomstonderzoek naar WO II cultuurgooderen? (10:30-11:15 en 11:30-12:15)

Na een korte introductie op het onderwerp cultuurgooderen en Tweede Wereldoorlog gaan de deelnemers de deelnemers zelf herkomstonderzoek doen aan de hand van drie kunstobjecten. Het doel is om zo veel mogelijk over de objecten terug te vinden in het beschikbare bronnen- materiaal om zo een beeld te kunnen schetsen van de route die het object heeft afgelegd voor, tijdens en na de Tweede Wereldoorlog. Daarna volgt een toelichting op de onderzoeksresultaten. Deze workshop wordt twee keer gegeven.

Annelies Kool (RCE) en Perry Schrier (RCE)

3. SABIO, tool voor collectieregistratie (13:15-14:00)

Het KNAW Digital Humanities Lab ontwikkelt, met steun van de NDE en in samenwerking met het Nationaal Museum voor Wereldculturen, het Social Bias Observatorium (SABIO): een interface in de museumcollectie die patronen in de metadata van objecten blootlegt. Het doel is om het onderzoek naar de sociale vooroordelen en vooroordelen die verborgen zijn in de titels, beschrijvingen en andere informatie van objecten te verbeteren. Na een korte introductie en demo van SABIO zal de tool gebruikt worden om het gesprek te openen over de bevoegdheden en tekortkomingen van SABIO, evenals over welke rollen en functionaliteiten tools zoals deze zouden moeten hebben in algemeen. Let op: deze workshop wordt in het Engels gegeven én werkt het beste als deelnemers een laptop bij zich hebben (maar dit is niet verplicht). *Valentin Vogelmann (KNAW) en Marieke van Erp (KNAW)*

4. Duurzaam collectiebeheer (14:15-15:00)

Kan collectiebeheer duurzamer met minder energie- verbruik, of moeten kosten noch moeite gespaard worden om ons erfgoed aan volgende generaties over te dragen? De RCE ontwikkelt beheerstrategieën voor preventieve bescherming, zoals voor klimaatbeheersing, vitrines en veiligheid, op maat gemaakt voor de specifieke locatie. Samen met het Landelijk Contact van Museumconsulenten onderzoeken we strategieën en methoden die hiervoor geschikt zijn. Deze deelsessie is bedoeld voor kleine(re) musea.

Suzanne van Leer (LCM), Ellen Steendam (LCM) en Marc Stappers (RCE)

5. Waarderen bij het Spoorwegmuseum in Utrecht (15:15-16:00)

Uit de vernieuwde missie en visie van het Spoorweg- museum vloeide voort dat een deel van de collectie geen raakvlak heeft met het museum. Daarom is een collectie- waarderingstraject doorlopen om te bepalen wat tot de kerncollectie van het Spoorwegmuseum hoort en hoe je dat aanpakt. In deze workshop oefen je met de planning van een waardering en bepaal je welke delen van de collectie prioriteit krijgen.

Lizanne Gille (Het Spoorwegmuseum), Evelien Pieterse (Het Spoorwegmuseum) en Geertje Huisman (RCE)

RIETVELD-SCHRÖDERHUISZAAL

1. De weerbarstige werkelijkheid van ontzamelen. Wat het Bijbels Museum leerde van zijn tweejarige afstotingsproces (10:30-11:15)

Behalve verzamelen kan ook ontzamelen deel uitmaken van een collectiestrategie van musea. Het Bijbels Museum rondde na een zorgvuldig proces van ruim twee jaar zijn ingrijpende koerswijziging af met de succesvolle overdracht van vrijwel de hele collectie aan collega-musea en andere erfgoedinstellingen. De ervaringen werden beschreven in een fraai vormgegeven publicatie gericht op erfgoedprofessionals. *Carolien Croon (Bijbels Museum) en Tessa Luger (RCE)*

2. Podcasts als middel voor de zichtbaarheid van de collectie (11:30-12:15)

De RCE heeft objecten uit de Rijkscollectie RCE ontsloten met de podcastserie *Wie Wat Bewaart*. In deze bijeenkomst vertellen Adinda van Wely, Joost van Pagée en Lieven Heeremans over het maakproces. *Joost van Pagée, Lieven Heeremans (Audiocollectief Horens) en Adinda van Wely (RCE)*

3. CHV-template (13:15-14:00)

Collectiehulpverlening (CHV), je weet dat het belangrijk is, het moet alleen nog een keer gebeuren. Maar hoe te organiseren en welke inhoud bevat het CHV-plan? De CHV-template van de Rijkdienst voor het Cultureel Erfgoed kan je een eind op weg helpen; het is een inspiratiedocument en geeft aan wat er minimaal in het plan moet komen. Denk bijvoorbeeld aan informatie over het CHV-team, oefeningen, belangrijke telefoonnummers en afspraken met (beredderings)bedrijven. De template bevat voorbeeldteksten die je kunt overnemen en aanpassen aan de eigen situatie. In de template staan ook vragen en tips die je helpen bij de invulling van de CHV in de instelling. *Renate van Leijen (RCE)*

4. Inzicht in kunstenaarsnalatenschappen (14:15-15:00)

Kunstenaarsnalatenschappen staan steeds meer in de belangstelling als waardevolle, maar bedreigde, collecties in het particuliere domein. Kunstenaars, ontwerpers en hun erfgenamen zoeken naar wegen om objecten en archieven op een passende wijze onder te brengen. Hierbij spelen vraagstukken rondom selectie (niet alles kan bewaard worden) en capaciteit. Zowel bij beeldende kunst als bij design is de urgentie hoog. In de sessie zal inzicht worden gegeven in de problematiek, de stand van zaken en mogelijke oplossingen. *Miriam Windhausen (adviseur kunstenaarsnalatenschappen)*

CC NL

Ochtendrondeleiding door het depot (10:30-12:15)

Middagrondeleiding door het depot, Vrouwen in de Rijkscollectie en toelichting op het onderzoek (13:15-15:00)

Wie zijn de vrouwelijke kunstenaars in de Rijkscollectie RCE? Met hoeveel zijn ze ten opzichte van de mannelijke kunstenaars? Welke kunstwerken hebben ze gemaakt? En waarom moet iedereen ze kennen? Gabriëlle Negrón, Nathalie Menke en Fransje Kuyvenhoven vertellen over hun onderzoek naar vrouwelijke kunstenaars in de Rijkscollectie RCE. Tijdens de deelsessie delen zij hun resultaten en werkwijze. Deelnemers kunnen tijdens de interactieve afsluiting 'Ken de Rijkscollectie' een kleurige hoofdprijs winnen.
Fransje Kuyvenhoven (RCE), Gabriëlle Negrón (RCE) en Nathalie Menke (RCE)